

Vastaus valtuustoaloitteeseen 11.11.2024 Kylien vesiosuuskuntien toiminnan turvaaminen

Ympäristövaliokunta 02.04.2025
305/11.04.00/2024

Valmistelu ja lisätiedot Ympäristönsuojelusihteri Kirsi Liukkonen-Hämäläinen, puh. 040-5216733, kirsi.liukkonen-hamalainen@orimattila.fi

Elinvoimatoimiala on saanut käsiteltäväkseen valtuustoaloitteen koskien kylien vesiosuuskuntien toiminnan turvaamista.

Oheismateriaali; valtuustoaloite 11.11.2024

Vastaus aloitteeseen:

Taustaa

Vesihuolto on kunnan asukkaiden ja alueen elinkeinoelämän kunnan vastuulla oleva välttämättömyyspalvelu. Vesihuoltopalveluiden järjestäminen on tärkeä osa kunnan strategista kehittämistä.

Voimassa olevan vesihuoltolain mukaan kunta vastaa vesihuollon yleisestä kehittämisestä alueellaan (VHL 5§). Lisäksi kunnalle on vesihuoltolain 6 §:ssä säädetty tietyissä tilanteissa vesihuollon järjestämisvastuu.

'Vesi on meidän –kansalaisaloite vesihuollon yksityistämisen estämiseksi' (KAA 2/2020 vp) käynnisti vesihuoltolain muuttamisprosessin, mikä on nyt edennyt lausuntokierroksen jälkeen lakimuutosesitysvaiheeseen.

Valtioneuvoston lainsäädännön arviointineuvosto on 18.3.2025 antanut vesihuoltolain muutosesityksestä tiedotteen. Nykyistä vesihuoltolakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että kunta ei saa myydä vesihuoltoon kohdistuvaa omistustaan, eikä kunnan omistuksessa tai määräysvallassa oleva vesihuoltolaitos saa myydä vesihuolto-omaisuuttaan. Jatkossa saisi perustaa vain kunnan omistuksessa olevia vesihuoltolaitoksia tai asiakasomisteisia vesihuolto-osuuskuntia. Lisäksi kunnille säädettäisiin etuosto-oikeus nykyisin yksityisessä omistuksessa oleviin vesihuoltolaitoksiin. Muilla ehdotetuilla muutoksilla halutaan edistää vesihuollon alueellista yhteistyötä ja rakennemuutosta, kehitetään vesihuollon suunnittelujärjestelmää, täsmennetään kunnan vesihuollon järjestämisvelvollisuutta, selkeytetään vesihuoltolaitoksen toiminta-alueen määrittämistä ja kiinteistöjen velvollisuutta liittyä laitoksen verkostoon, tehostetaan laitoksen talouden ylläpitoa, parannetaan vesihuollon maksujen kustannuskattavuutta ja läpinäkyvyyttä sekä tehostetaan lain valvontaa. Jatkossa kaikki yhdyskuntajätevesidirektiivissä tarkoitetut taajamat tulee sisällyttää vesihuoltolaitosten toiminta-alueiden jätevesiviemäriverkostoon.

Lakiehdotuksella halutaan turvata vesihuollon toiminta ja pitää vesivarat kansallisissa käsissä. Eesityksessä on lisäksi arvioitu vesihuoltolaitosten merkitystä kuntataloudelle. Valtioneuvoston lainsäädännön arviointineuvoston mukaan lakiehdotuksessa tulee em. lisäksi kuvata, mitä riskejä ehdotus aiheuttaa kuntien taloudelle, jos kuntien omistamat tai niiden määräysvallassa olevat vesihuoltolaitokset ovat taloudellisesti vaikeassa asemassa. Jos esimerkiksi vesimaksujen korotukset eivät riitä taloudellisen tilanteen kohentamiseen ja vesilaitokseen liittyvä infrastruktuuri on vanhentunutta, millaisia taloudellisia velvoitteita tämä voi mahdollisesti aiheuttaa kunnalle.

Muutosesityksen mukaan olennaisimmat vaikutukset vesihuoltolaitoksista kunnille ovat vesihuoltosuunnitelmien tekeminen, toiminta-alueen säännöllinen arviointi ja valvontatehtävät (terveydensuojeluviranomainen, kunnan ympäristönsuojeluviranomainen ja rakennusvalvontaviranomainen).

Orimattilan kaupungin omat toimet

Orimattilassa vesihuoltolaitoksia (vesi- ja jätevesi) ovat Orimattilan Vesi Oy ja kuusi toiminta-alueellista vesiosuuskuntaa. Orimattilassa vesiosuuskunnat ja Orimattilan Vesi Oy eivät vastaa hulevesistä. Hulevesistä vastaa kaupunkikehitys- ja tekninen valiokunta asemakaava-alueilla. Muuten hulevedet ovat kiinteistönomistajien omalla vastuulla.

Orimattilan kaupungin vesihuoltoa valvovat seuraavat kunnalliset viranomaiset: ympäristönsuojeluviranomaisena ja rakennusvalvontaviranomaisena toimiva Orimattilan ympäristövaliokunta ja terveydensuojeluviranomaisen tehtäviä hoitava Päijät-Hämeen ympäristöterveys. Lisäksi valtiolla on omat valvontaviranomaisensa. Valvontaviranomaiset ovat tehneet lakisäätöistä valvontaansa olemassa olevien henkilöstöressurssiensa puitteissa ja edistäneet vesiosuuskuntien riskienhallintasuunnitelmia kukin omalta osaltaan.

Osalla vesiosuuskunnista on omia vedenottamoita. Muut ovat Orimattilan Veden tukkuostajia. Orimattilan kaupunki ylläpitää Orimattilan pohjavesien suojelusuunnitelmaa yhdessä vesiosuuskuntien, Orimattilan Veden ja viranomaisten kanssa. Pohjavesien suojelusuunnitelma päivitetään tänä vuonna 2025. Siihen on haettu valtion avustusta Hämeen ELY-keskukselta.

Vesiosuuskunnilla ei ole omia jätevedenpuhdistamoita. Ne vesiosuuskunnat, joilla on myös jäteveden osalta toiminta-alueet tukeutuvat toiminnassaan Orimattilan Veden Vääräkosken jätevedenpuhdistamoon.

Orimattilan kaupunki on edistänyt vesihuoltolaitostensa yhteistyötä vuosittain järjestettävillä vapaamuotoisilla yhteistapaamisilla ja riskienhallintaa on harjoitettu yhteisissä harjoituksissa. Orimattilan kaupunki on mahdollistanut vesiosuuskunnille osallistumisen

valtakunnallisiin koulutuksiin teamsin kautta Orimattilan kaupungintalolla.

Vesihuoltolaitosten toiminnan turvaamista on edistetty yhteisillä hankinnoilla. Hankkeistamalla näihin on saatu myös ulkopuolista rahoitusta. Lisäksi Orimattilan kaupunki on tarvittaessa mennyt takuumieheksi vesihuoltolaitoksen laina-asioissa.

Vesihuoltolaitosten toiminta-alueiden muutokset käsittelee Orimattilan kaupunki. Orimattilan kaupungin vahvistamien toiminta-alueiden kiinteistöjen liittymisvelvollisuuden edistämistä on parannettu tänä vuonna, 2025, palkkaamalla neljän kuukauden määräaikainen ympäristötarkastaja. Tämän toimenpiteen toivotaan parantavan vesihuoltolaitosten taloudellista tilannetta, edistävän paikallista muuta yritystoimintaa ja mahdollistavan uusien asukkaiden ja yritysten muuttamisen Orimattilaan.

Yritysvaikutusten arviointi

Myönteinen vaikutus	positiivinen 3	neutraali 2	negatiivinen 1	Kielteinen vaikutus
Edistää yritystoiminnan edellytyksiä ja liiketoimintamahdollisuuksia Orimattilassa	3			Kaventaa yritystoiminnan edellytyksiä ja liiketoimintamahdollisuuksia Orimattilassa
Lisää Orimattilan vetovoimatekijöitä	3			Vähentää Orimattilan vetovoimatekijöitä
Vaikuttaa positiivisesti työllisyyteen ja aluetalouteen	3			Ei työllisyys- tai aluetalousvaikutuksia
Vaikuttaa positiivisesti yritysilmapiiriin	3			Vaikuttaa negatiivisesti yritysilmapiiriin

Esittelijä Johtava rakennustarkastaja Timo Tarkkala

Päätösehdotus

Ympäristövaliokunta päättää esittää kaupunginhallitukselle ja edelleen kaupunginvaltuustolle ympäristösuojelusihteerin valmistelun mukaisen vastauksen aloitteeseen. Samalla esitetään, että aloite todetaan loppuun käsitellyksi.

Päätös

Toimivalta Hallintosääntö 20. luku § 2

Jakelu kaupunginhallitus